

Čo robí Čína s krízou a kríza s Čínou?

Tigran Aleksanyan | 22.06.2009

Odborníci na Čínu postupne znižujú odhady miery hospodárskeho rastu čínskej ekonomiky na rok 2009, ktorý podľa nich bude predstavovať len 5 percent, t. j. o 3 percenta menej, ako sa domnieva čínska vláda. Toto tvrdenie súvisí s dopadmi globálnej krízy, ale najmä s reštriktívnou úverovou politikou, ktorá negatívne ovplyvňuje jednotlivé sektory čínskeho hospodárstva.

S aktívnou vládnu podporou sa niektoré sektory veľmi rýchlo zotavili a v prvom štvrtroku 2009 zaznamenali pozitívne výsledky: priemysel medziročne vzrástol o 8,3 percenta, maloobchod o 16 percent a investície dokonca o 30 percent. Nepriaznivým smerom sa však uberal export, ktorý v sledovanom období vykázal 17-percentný pokles v dôsledku celkovo klesajúceho dopytu po čínskych tovaroch a službách vo vyspelejších krajinách.

Napriek týmto negatívnym správam čínska ekonomika by mohla eventuálne dosiahnuť hranicu 8 percent, ktorú si stanovila vláda na tento rok. Dôvody takéhoto odvážneho odhadu spočívajú vo faktoroch, ktorým sa budeme venovať v ďalšej časti predkladanej analýzy.

Čína, ktorá je najľudnatejšou krajinou na svete, predstavuje obrovský potenciál nielen pre zahraničných investorov, ale aj domáci podnikateľský sektor. Vzhľadom na nadpriemerný hospodársky rast sa postupne znižuje počet Číňanov žijúcich pod hranicou chudoby a navyše sa vyčleňuje stredná vrstva, ktorá túži po nasýtení svojich už základných potrieb a jej početnosť dosahuje niekoľko stoviek miliónov ľudí.

Okrem vysokého potenciálu vnútorného trhu Čína uplatňuje aktívnu vládnu politiku hospodárskeho rozvoja, ktorá je porovnateľná so stimulačnými balíkmi vyspelejších ekonomík. Vzhľadom na rastúce obavy o udržanie sociálneho poriadku a celistvosti krajiny

DespiteBorders

rozsiahle opatrenia čínskej vlády sú aktívne cielené na rozšírenie prvkov existujúcej sociálnej siete **(1)**. Podporné opatrenia by mali v tejto dobe čeliť spätne sa vrátiacemu procesu deformalizácie ekonomík svetových hospodárskych hráčov, do zoznamu ktorých sa Čína zaradila na prahu minulého milénia. Neoficiálna ekonomika, ktorá nepodlieha evidovaniu, normám, dozoru a zdaňovaniu, sa javí v istom zmysle prirodzenejšou a schopnou pružnejšie kompenzovať výpadky dominantného systému **(2)**.

Výsledky finančných injekcií sa odrazili vo zvýšených investíciách do ekonomiky a najmä infraštruktúry, ktoré sa pozitívne prejavili vo zvýšenom domácom produkte krajiny. Čína tak so svojimi vyše 3 bil. USD má podľa Svetovej banky tretí najväčší hrubý domáci produkt na svete, hneď za USA a Japonskom. Finančné injekcie čínskej vlády majú pozitívne dôsledky na investovanie prostredníctvom bankových inštitúcií a podnikateľského sektora. Keďže sú zväčša v rukách štátu, štát má na nich priamy dosah, čo zefektívňuje okamžitú a bezprostrednú implementáciu vládnych nariadení spojených s financovaním veľkých podnikateľských projektov.

Zdanlivo neobmedzený dopyt čínskeho vnútorného trhu bezpochybné bude počas nasledujúcich niekoľkých dekád ťahúňom hospodárskeho rastu „čínskeho sveta“. Rastúci dopyt po energii, potravinách a surovinách v prípade 2,5 mld. Číňanov a Indov má už vážne celosvetové dôsledky a preto vyvstáva otázka zmeny doterajšieho zdrojovo náročného modelu ekonomického rastu **(3)**. Je potrebné rýchlo rastúce ekonomiky postaviť na nové základy trvalo udržateľného rozvoja, ktorý zintenzívni hospodársky rozmach a lepšie i efektívnejšie vynaloží investície do budovania alternatívnych zdrojov hospodárskeho rozvoja. Týka sa to rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, modernizácie poľnohospodárstva a vidieka, využitia informačných a komunikačných technológií a pod.

Treba však podotknúť, že nízke odhady hospodárskeho rastu, ktoré mnohí odborníci vidia vo významnom poklese dopytu vo vyspelejších ekonomikách, sú klamlivým argumentom, resp. celkom reálne nevystihujú stav čínskej ekonomiky. Význam exportu, ktorý v prvom kvartáli roku 2009 medziročne klesol o 17 percent, je mimoriadne nadhodnotený. Napriek tomu, že export tvorí 40 percent čínskeho HDP, je veľmi závislý na importovaných súčiastkach. Pridaná hodnota exportu sa však iba 18 percentami podieľa na čínskej ekonomike a navyše export zamestnáva len 10 percent práceschopného obyvateľstva (4).

Pozitívny výhľad budúceho vývoja čínskej ekonomiky by mohol byť nápomocný pri vymanení sa susediacich i vzdialenejších rozvojových krajín zo začarovaného kruhu chudoby. Čínsky hospodársky rast povedie k zvýšeniu dopytu po výrobkoch a službách, ktoré predstavujú hlavné vývozné články rozvojových krajín (5) a prostredníctvom trickle-down modelu sa efekt čínskeho rastu odzrkadlí vo zvýšenej životnej úrovne obyvateľstva rozvojových krajín.

V čase globálnej krízy, keď výrazne klesá agregátny dopyt vo vyspelejších krajinách, vzájomným prospechom pre obe strany, t. j. pre čínsku ekonomiku na jednej strane a rozvojový svet na strane druhej, je podpora medzinárodného obchodu (nárast o 150 percent oproti 70. rokom 20. storočia) a medzinárodných investícií (trojnásobný nárast oproti 90. rokom 20. storočia) (6).

Rozvojové krajiny majú vysoký potenciál a v porovnaní s ostatnými dekadami sa ich váha v medzinárodnom meradle výrazne zlepšila. Ich podiel na celosvetovom outpute tvorí 30 percent a navyše sa podieľajú 40 percentami na medzinárodnom obchode. S prehlbujúcimi procesmi globalizácie a internacionalizácie v súčasnosti polovica vývozu rozvojových krajín

smeruje do samotných rozvojových krajín, ktoré vzhľadom na ich relatívne vysoké ekonomické prírastky majú stále väčší dopyt po tovaroch a službách.

Uvedomujúc si dôležitosť rozvojového sveta ako motora a vlastníka zdrojov budúceho rastu svetového hospodárstva, rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky vrátane Číny a Indie sa usilujú o budovanie mnohorakého dialógu s rozvojovými krajinami. V roku 2006 tak Čína pozvala najvyšších predstaviteľov afrického kontinentu na vrcholné stretnutie, kde spoločne načrtli rámce budúceho vývoja bilaterálnych vzťahov Číny s „čiernym kontinentom“. Čína im ponúkla nové nástroje na vzájomnú podporu bilaterálnych vzťahov, ktoré okrem iného zahŕňajú preferenčné prístupy na čínsky trh pre výrobky afrického pôvodu, vytvorenie fondov a bánk na podporu investícií na africkom kontinente, odpustenie dlhov ťažko zadlžených rozvojových krajín a pod.

V práci boli spomenuté len niektoré faktory vysvetľujúce solídny hospodársky rast čínskej ekonomiky a jej udržateľnosť v podmienkach globálnej krízy. Avšak aj tie sú dostačujúce na to, aby autor dospel k názoru, že silové rozloženie súčasného globálneho systému neodráža skutočný stav, a že je potrebné prispôbiť existujúce inštitúcie a podmienky k meniacej sa váhe vychádzajúcich ekonomík, proces, ktorý začal premenou G-7 na G-20. Nový mechanizmus tak začína čiastočne odrážať skutočnosť, že nielen kríza má dopad na Čínu, ale aj Čína môže významne určiť budúce smerovanie globálnej krízy.

Príležitosti čínskeho hospodárskeho rozmachu v čase krízy by mali byť promptne využité aj slovenskými hospodárskymi aktérmi. Naplno využívajúc nástroje, ktoré vytvorila Európska únia na podporu prieniku európskych subjektov na trhy tretích krajín spolu s výhodami, ktoré ponúka čínsko-africký dialóg, si tak slovenské subjekty môžu nájsť odbyť nielen na nenasýtenom čínskom trhu, ale aj možnosť presadiť sa v krajinách, ktoré sa podieľajú na dialógu s budúcim hospodárskym obrom.

DespiteBorders

Poznámky:

(1) Pressburg, A. P.: Kríza nahráva neformálnemu hospodáreniu. In: Trend, 23. apríl 2009. s. 25.

(2) Pressburg, A. P.: Kríza nahráva neformálnemu hospodáreniu. In: Trend, 23. apríl 2009. s. 24.

(3) Čína a India: tlak na svetové zdroje. EurActiv.sk, január 2006.

<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/cina-aindia-tlak-na-svetove-zdroje>

(4) China's economy: Signs that a giant fiscal stimulus is starting to work in China. The Economist, apríl 2009.

http://www.economist.com/daily/news/displaystory.cfm?story_id=13496444

(5) Lipková, Ľ. a kol.: Medzinárodné hospodárske vzťahy. Bratislava, Sprint vfra 2006. s. 99.

(6) Hamdani, K.: Can developing countries be a new engine of growth? The IIPM think tank, 2009. <http://www.eldis.org/cf/rdr/?doc=42397&em=170409&sub=pov>